

● معرفی بخش چلو شهرستان اندیکا و شهر تاراز

❖ چلو قدیم

چلو، در شمال شرق استان خوزستان واقع شده دارای آب و هوای گرمسیری و چراگاههای زمستانی است. فصل بهار یکی از اصلی ترین ایل راه عشایر بختیاری می باشد. تابستان به علت گرمی هوا خالی از سکنه است و از اوایل پاییز میزبان بازگشت تدریجی عشایر از سرحدات فلات مرکزی ایران می باشد.

چلو سال ۱۳۰۰ خورشیدی ۴۰ پارچه آبادی و حدود ۱۲۰۰ سکنه داشت، معیشت آنها بر پایه زراعت دیم و دامداری سنتی بوده و این چرخه قرن‌ها متداول است .

❖ گزارش کوتاه از زاوت چلو

'با کوله پستی، مختصری آذوقه و یک کیسه خواب ارتشی، پس از گذر از کوه صعب العبور منار، هشت پیچ به شیمبار و سپس با دور زدن کوه دمه وارد روستای زاوت چلو شدم، روستای زاوت دارای

مدرسه تا مقطع سوم دبستان است، کلاس دانش آموزان در یک چادر خیمه ای برگزار می شود، در مواقعی که هوا سرد است معلم، بچه ها را به داخل یک اطاق موسوم به لیر می برد، بخاری آهنی دارد با هیزم کار می کند، هیزم مدرسه را مردم تهیه می کنند..

کمی پایین تر از روستای زاوت، روستای سرتنگ چلو واقع شده است، حدود ۲۵ خانوار پراکنده و ۱۲۰ نفر جمعیت دارد، چند باب مغازه محلی در قسمت ورودی آن به اسامی عبدالعلی، نادعلی و علیمردان ناصری کریم وند دایر است که در کنار هم مایحتاج مردم منطقه را تامین می کنند، از تأسیسات شرکت "Holding & BICC" آمریکایی که کار ساخت دکل های فشار قوی انتقال برق سد رضاشاه را به اصفهان به عهده داشتند، دو ساختمان بلوکی در سرتنگ چلو باقی مانده که در اختیار ملا چراغعلی ناصری کریم وند بود، یکی در اختیار سپاه است و دیگری را ما مقر و دفتر کار خود قرار داده ایم، پایین ساختمان مذکور بقایای دو آسیاب آبی دیده می شود و یک چشمه بزرگ که آب شرب مردم منطقه را تامین می کند. در حال حاضر روستا دارای یک آسیاب گازوئیلی به مالکیت یارعلی ناصری است که هنگام روشن شدن آرامش و سکوت ممتد تنگه چلو و کوه دمه را می شکند!.

اهالی زاوت از طایفه موری تیره کریم وند و از بخش هفت لنگ بختیاری محسوب می شوند گرمسیرشان منطقه چلو و سردسیرشان بازفت بالا است. حدود ۳۵ خانوار و ۲۰۰ نفر سکنه دارد. بافت روستا قدیمی، پراکنده و از مصالح سنگ بدون ملات با سقف اشجار جنگلی با پشت بام کاهگلی ساخته شده مردمانش بسیار سخت کوش و مهمان نواز هستند، در هنگام کاشت و برداشت محصولات و ساخت خانه ها بدون هیچ چشم داشتی به همدیگر کمک و یاری می رسانند، اختلافات محلی را با داوری ریش سفیدان حل و فصل می کنند، این فرهنگ و آداب و رسوم کهن و مهر و محبت و صفا در همه ی سرزمین های بختیاری کم و بیش رایج و معمول است'.

"بعد از دو روز گفتگو با ریش سفیدان انتخابات برگزار شد و برابر مقررات آقایان؛ عیسی قلی ناصری کریم وند، حسن ناصری و رحیم ناصری کریم وند بعنوان اولین منتخبان شورای روستای زاوت چلو، جهت آشنایی به امور محوله، انعکاس مشکلات و صدور کارت شناسایی به ستاد مرکزی شوراهای روستایی و عشایری جهاد سازندگی شهرستان مسجدسلیمان معرفی میگردند".

دوازدهم آبان ماه ۱۳۶۲ - ح، چ، بختیاری

❖ بخش چلو

شهرستان اندیکا به مرکزیت شهر قلعه خواجه با سه بخش مرکزی، آبژدان و چلو در سال ۱۳۸۵ حیات خود را آغاز کرد

بخش چلو از ادغام دو دهستان چلو و لمر و کتک تشکیل شده، جهانگیر هدایتی از اهالی باغملک اولین بخشدار چلو و حامد ظاهری اولین شهردار رسمی زاوت چلو می باشد. بخش چلو دارای ۲۰۰۰ خانوار، ۱۰۰۰۰ تن سکنه و ۱۴۰ روستا که ۴۰ روستای آن خالی از سکنه است. این بخش در سال ۱۴۰۰ دارای ۴۰ شورای ۳ نفره روستایی و یک شورای ۵ نفره شهری و ۳۱ دهیاری می باشد. چلو از شرق به شهر بازفت و استان چهارمحال بختیاری، از شمال به شهرستان فریدن استان اصفهان و از جنوب به بخش مرکزی شهر قلعه خواجه متصل است.

فاصله چلو تا مرکز شهرستان اندیکا ۶۰ کیلومتر تا چمن گلی بازفت حدود ۷۰ کیلومتر و تا مسجدسلیمان ۱۲۵ کیلومتر است.

مردم این بخش از طایفه موری شامل تیره های: کریم وند، غریب وند، عیدی وند، عبده وند و مهمد وند، ساکن در روستاهای چلو - تیره های اسه وند، اوروند، غریب وند، مهمدوند و پیر صالح ابراهیم ساکن در منطقه شیمبار - تیره های کرتلایی و علیجان وند ساکن در روستای درب و سربازاران سوسن سرخاب، طوایف: برون چهارلنگ در برون والی و جاوی، کتکی چهارلنگ در کتک و اینک - للری بهداروند در لمر - منجری بهداروند در بابازاهد چلو، سوسن و سرشط - سرخابی بهداروند در سوسن - فرگنی بهداروند در فرگه - گندایی بهداروند در نپی آباد و سفید دار کمفه - کیارسی بهداروند در رپی و راطمی - شهنی راکی در سرچنار کمفه، شیخ احمد و تنگ گندا - نصیر راکی در تنگ ریم آهن کوه دلا - گمار راکی در شیمبار و منطقه شلا - اورک در تخت پیرعباس است. از مردم برخواسته از بخش چلو در جریان جنگ ایران و عراق بیش از ۲۰ شهید تقدیم به این آب و خاک شد، که قبور آنها در شهرستان های مسجدسلیمان و دزفول است.

❖ پوشش گیاهی و جانوری، آثار باستانی و گردشگری

طبیعت بخش چلو از درختان کهنسال بلوط، بادام کوهی، کلخنگ، بَنه، زال زالک، چنار، انگور یاقوتی، مهلو، کیگم (افرا) و جاز تشکیل شده است. قطع درختان بلوط توسط مافیای دغال و عدم کاشت سالانه درخت توسط دولت و سازمان‌های مردم نهاد و انباشت زباله توسط گردشگران بسیار نگران کننده و آینده میانکوه بختیاری بخصوص تالاب شیمبار و کوه تاراز را با خطرات زیست محیطی مواجه خواهد کرد!..

متأسفانه به علت اخلاص در چرخه اکوسیستم نبود آبشخور و امنیت کافی وحش حال خوبی ندارند و نسل خرس و گرهبه سانان و بزکوهی و کبک تاراز رو به انقراض است!.

آثار باستانی و بناهای مذهبی مهم بخش چلو عبارتند از؛ نقش بر جسته های تنگ بتان در کوه دلا، غار آبی در تنگ سنان، دشت جنگلی شیمبار، تالاب شیمبار و گندکار، آبشار پل نگین شیمبار، شیلات و آسیاب آبی سربازاران سوسن سرخاب، طوف کما [آبشار کما "kAMA"] در کوه تاراز آبشار کنگی "Kengi" در تنگ سرد کوه لیل، آبشارهای اسپید و شه "Espid & Shah" در تنگه میان دو آب کوه کینو، باغات انار کتک و لدر، یاد بود آ بهمن علا الدین و کمپ گردشگری تاراز، مقبره صالح ابراهیم در دامنه کوه دمه مشرف بر دشت شیمبار، مقبره بابا زاهد معروف به علی اسماعیل گیلکی (گیلانی) کاتب قرآن سرخ در آن سوی کوه دمه مشرف بر منطقه چلو از عهد اتابکان لر، آستانه سید محمد سبزواری معروف به فولاد کمان در روستای لدر، شیرهای سنگی و کهریزهای عهد کهن که نیازمند توجه و مرمت هستند!.

❖ تسمیه چلو، زاوت و تاراز

ریشه شناسی واژه ها و معنا شناختی مکان ها کاری دشوار است و پی بردن بمعنی نخست هر واژه نیازمند تحقیق و دانش وسیع است که برای علاقمندان و دانش پژوهان این عرصه به ویژه در فرهنگ بختیاری جای کار و تلاش بسیار دارد.

"❖ تسمیه چلو -CHELOW"

وجه اول؛ بمعنی (چال+ او)، در گویش بختیاری "چال" بمعنی گودال و "او" آب است، چهل آب، چهل چشمه و (چُل+او) هم گفته اند وجود صدها (تپه سنگ) با فاصله های چند متری در تمام منطقه، که در زمستان و اوایل بهار زیر بیشتر این تپه های سنگ (چُل) که در مسیر ایل راه کوچ عشایر بختیاری هم قرار داشتند و امروزه کمتر دیده می شود چشمه آب جاری بود به همین مناسبت به این سرزمین (چال+ او) یا (چهل + او) یا (چُل+او) می گفتند که بر اثر استعمال زیاد واژه چلو پدیدار گشته است!..

وجه دوم؛ چلو مترادف (برنج پزان) است. این خطه از قدیم الایام به علت مجاورت با شالیزارهای حاشیه رودخانه کارون، رودخانه منطقه شلا، شیمبار و سوسن سرخاب، محل بار انداز، برنج پزان و کباب خوران عشایر کوچ رو بختیاری بوده است!.

"❖ تسمیه زاوت -ZAWOT"

"زاوت" واژه ای محلی، بمعنی زمین پر آب و آبستن است. در واقع زاوت می باشد (زا + او + ت)، زا بمعنی زایش، او بمعنی آب و ت حرف ربط است. آبی که از ته زمین می جوشد. در گویش بختیاری به زمین های پر آب اوزا (او + زا) می گویند. که بر اثر چرخش زیاد بر روی زبانها واژه زاوت پدیدار گشته است.

"❖ تسمیه تاراز -TARAZ"

در باب تسمیه کوه "تاراز" به نظر می رسد مانند کوههای اساطیری مجاور خود، نماد و نماینده اسم دودمانی قدیمی ایلامی یا آریایی بنام "تارازی" است. [مغویی]، همانطوری که در هم آوایی، معنی و ترکیب، نام طایفه للری به لیل کوه و نام طایفه کتکی به کوتک و کینو کوه مرتبط است!.

وجه دیگر ایل راه تاراز "تراز" است. تاراز به سبب واقع شدن بین دو اقلیم سرد و گرم، مرز بین اتصال پستی جلگه خوزستان و بلندی فلات مرکزی (زاگرس) ایران است. به عبارت دیگر تاراز محل برخورد دوجبهه هوای گرم و سرد، هم سطح و تراز ییلاقات است !.

خوشا تاراز هوایش دلپذیر است

سرش ییلاق وزیرش گرمسیر است

دو اقلیم جنوب و چهار محالان

پراز آزاده مرد و نره شیر است

شاید هم کوه پر رمز و راز "تاراز" با قامتی بلند و طویل، و دارای دامنه وسیع، مخفف (کوه دراز) باشد، چنانکه نام دامنه جنوبی آن (گاه دراز) است !.

❖ زاوت جدید (شهر تاراز)

زاوت مرکز بخش چلو در دامنه کوه تاراز واقع شده است. از ابتدا قرار شد شهر جدید بنام " تاراز شهر " تأسیس شود که فرایند آن از مجرای قانونی در دست بررسی است، در حال حاضر با ادغام شهرک لیری و زاوت "شهر زاوت" خوانده می شود. برابر آمار غیر رسمی جمعیت این شهر ۱۲۱۹ نفر و ۲۲۰ خانوار می باشد. دارای یک درمانگاه عمومی است و ادارات آموزش عشایر، شهرداری و نیروی انتظامی در آن مستقر هستند!!.

شغل اصلی اهالی منطقه دامداری سنتی و کشاورزی دیم است که به علت برداشت اندک، فقر مراتع و کمبود علوفه دامی، در آمدها جوابگوی معیشت حداقلی آنها نمی باشد!.

به نظرمی رسد آنچه می تواند برای این سرزمین محروم و فلاکت بار نجات بخش باشد، مطالبه گری مردم و جوانان از سهم نفت، صندوق توسعه ملی، حق آبه بالا دستی، استفاده از ظرفیت های منطقه از جمله؛ درخت کاری سالانه جهت حفظ رطوبت و استحصال نزولات آسمانی، آبخیز داری، مهار آب های سطحی، احداث سدهای گابیون و سدهای مخزنی جهت پرورش ماهی های سرد آبی، بالا بردن

ارتفاع سد خاکی چلو به منظور توسعه دامداری، تولید گونه‌های گیاهان دارویی، تولید نهال، کشت گلخانه‌ای، کشاورزی و باغداری نوین است....شادباشید - شهریور - ۱۴۰۰

نویسنده و پژوهشگر: حسین چراغیان بختیاری

